

## POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z powództwa T. S.  
przeciwko A. S.  
o alimenty,  
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej  
w dniu 24 listopada 2016 r.  
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego  
przez Sąd Okręgowy w K.  
postanowieniem z dnia 13 czerwca 2016 r., sygn. akt II Ca .../16,

"Czy postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia w przedmiocie zaspokojenia potrzeb rodziny (art. 27 k.r. i o.) wydane w sprawie o rozwód dotyczące okresu po wytoczeniu powództwa w tej sprawie jest postanowieniem rozstrzygającym ostatecznie o tym żądaniu także po prawomocnym orzeczeniu rozwodu i w związku z tym roszczenie to nie może być ponownie objęte rozstrzygnięciem sądu w innej sprawie?"

**odmawia podjęcia uchwały.**

## UZASADNIENIE

Powódka T. S. w pozwie wniesionym w dniu 13 sierpnia 2013 r. do Sądu Rejonowego w K. domagała się zasądzenia od męża A. S. kwoty po 1600 zł miesięcznie tytułem przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny. W dniu 13 września 2013 r. A. S. wytoczył powództwo o rozwód przed Sądem Okręgowym w K. Postanowieniem z dnia 7 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w K. zawiesił postępowanie w sprawie z powództwa T. S. o zaspokojenie potrzeb rodziny. W toku procesu o rozwód pozwana złożyła wniosek o udzielenie zabezpieczenia jej roszczenia wynikającego z art. 27 k.r.o. przez zobowiązanie powoda do świadczenia z tego tytułu kwoty 1200 zł miesięcznie. Postanowieniem z dnia 10 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił wniosek. Postanowienie uprawomocniło się wobec niezaskarżenia go przez pozwaną. Wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2014 r. Sąd Okręgowy rozwiązał przez rozwód małżeństwo stron i zasądził od powoda na rzecz pozwanej alimenty w kwocie po 300 zł miesięcznie. Na skutek apelacji pozwanej Sąd Apelacyjny podwyższył alimenty do kwoty po 500 zł miesięcznie. Po prawomocnym zakończeniu sprawy o rozwód Sąd Rejonowy w K. podjął postępowanie w sprawie z powództwa T.S. o zaspokojenie potrzeb rodziny i wyrokiem z dnia 1 grudnia 2015 r. uwzględnił powództwo za okres od 13 sierpnia do 13 września 2013 r. do kwoty 500 zł oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie uznając, że potrzeby powódki były zaspokojone. Wskazał przy tym, że Sąd Okręgowy oddalając w sprawie o rozwód wniosek o zabezpieczenie alimentów nie orzekł merytorycznie o zasadności dochodzonego przez powódkę świadczenia z art. 27 k.r.o.

Rozpoznając apelację powódki od tego wyroku Sąd Okręgowy powziął wątpliwość sformułowaną w przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnieniu prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawą do sformułowania zagadnienia prawnego uczynił Sąd Okręgowy rozważania dotyczące modelu postępowania zabezpieczającego po uchyleniu art. 443 k.p.c. Wskazał, że znaczenie tego przepisu wykraczało poza zakres

tradycyjnie pojmowanego zabezpieczenia i sprawiał, że nabierał on cech przepisu materialnoprawnego, który zastępował na czas trwania procesu o rozwód normę wyrażoną w art. 27 k.r.o., stanowiąc samodzielną podstawę prawną do nałożenia na małżonków odpowiednich obowiązków wynikających z kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Źródłem istniejących na tym tle wątpliwości co do tego, czy także po uchyleniu art. 443 k.p.c. postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia ma charakter ostateczny i niepodważalny jest obecna formuła stosowania w sprawach o rozwód wprost ogólnych przepisów o zabezpieczeniu.

Kwestia ta była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który odpowiadając na powyższą wątpliwość opowiedział się w uchwałach z dnia 20 października 2010 r., III CZP 59/10 ( OSNC 2011, nr 5, poz. 52) i z dnia 28 listopada 2012 r., III CZP 77/12 (OSNC 2013, nr 5, poz. 62), za taką wykładnią ogólnych przepisów o zabezpieczeniu w odniesieniu do postępowania w sprawach o rozwód, która pozwoli na zachowanie koniecznej dla realizacji celów i zasad postępowania rozwodowego jego odrębności wyrażającej się w tym zakresie szczególnym charakterem postanowienia o zabezpieczeniu, jako postanowienia merytorycznego rozstrzygającego objęty nim przedmiot na czas procesu ostatecznie. Kierując się powyższym stwierdził, że uchylenie art. 443 k.p.c. nie spowodowało zmiany szczególnego charakteru orzeczenia sądu rozwodowego o zabezpieczenie roszczeń o przyczynianie się do zaspakajania potrzeb rodziny, które zachowało cechę samoistności i ostateczności. Postanowienie to odrywa się od kończącego sprawę o rozwód wyroku i nie podlega w nim weryfikacji, a jego kontrola odbywa się w ramach postępowania zabezpieczającego. Wskazał, że wnioski powyższe uzasadnia także art. 445 k.p.c. realizujący po uchyleniu art. 443 k.p.c. ten sam cel w postaci skupienia całości szeroko rozumianych spraw o charakterze „alimentacyjnym” w sądzie, przed którym toczy się sprawa o rozwód.

Orzecznictwo zapadłe na podstawie art. 443 k.p.c., które zachowało aktualność także po jego uchyleniu, rozstrzygnęło szereg doniosłych dla wykładni art. 445 k.p.c. kwestii dotyczących relacji pomiędzy sprawą o zaspokojenie potrzeb rodziny z art. 27 k.r.o. i sprawą rozwodową. Sąd Najwyższy wskazał, że zgodnie z art. 445 § 2 k.p.c. postępowanie w sprawie o zaspokojenie potrzeb rodziny, wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód, ulega z urzędu zawieszeniu z chwilą

wytoczenia powództwa o rozwód, co do świadczeń za okres od jego wytoczenia. W stosunku do świadczeń przypadających za okres poprzedzający wytoczenie powództwa w sprawie o rozwód postępowanie (nietrafnie zawieszone w sprawie przez Sąd Rejonowy) może się toczyć bez przeszkód, a sąd może wydać wyrok częściowy (zob. uchwała SN z dnia 14 lipca 1966 r., III CZP 52/66 OSNCP 1967, nr 1, poz. 9). Na podstawie art. 445 § 3 k.p.c. po prawomocnym zakończeniu sprawy o rozwód, zawieszone na podstawie art. 445 § 2 k.p.c. postępowanie podejmuje się z mocy prawa. Rozstrzygnięcie sądu rozpoznającego sprawę o zaspokojenie potrzeb rodziny na podstawie art. 27 k.r.o., po podjęciu postępowania, zależy od wyniku sprawy rozwodowej i od treści zapadłego w niej orzeczenia w przedmiocie zabezpieczenia. W razie uwzględnienia powództwa rozwodowego, jeżeli małżonek w sprawie o rozwód nie wystąpił z wnioskiem o zabezpieczenie, sąd może zasądzić świadczenie z art. 27 k.r.o. do daty uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. Nie ma też przeszkód aby w razie oddalenia powództwa o rozwód, sąd który podjął zawieszone postępowanie z art. 27 k.r.o., zasądził świadczenie obejmujące okres od wytoczenia powództwa o rozwód do czasu uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. Jeżeli natomiast w sprawie o rozwód sąd udzielił zabezpieczenia, to sąd rozpoznający sprawę z art. 27 k.r.o. umarza postępowanie co do świadczeń za czas trwania procesu o rozwód, zgodnie z art. 445 § 3 *in fine*. (zob. uchwała SN z dnia 28 października 1982 r., III CZP 41/82, OSNCP 1983 r., nr 4, poz. 49).

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne dotyczy wykładni art. 445 § 3 k.p.c. Sąd Okręgowy ma mianowicie wątpliwość co do tego, czy jeżeli sąd rozwodowy oddalił wniosek o udzielenie zabezpieczenia wykonywania obowiązku zaspakajania potrzeb rodziny, to sąd, który zawiesił postępowanie z art. 27 k.r.o. odnośnie do świadczeń za okres od wytoczenia powództwa o rozwód rozstrzyga o nim ponownie po uprawomocnieniu się wyroku orzekającego rozwód.

Przewidziana w art. 390 § 1 k.p.c. możliwość przedstawienia Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, które wyłoniło się przy rozpoznawaniu apelacji przez sąd drugiej instancji i budzi poważne wątpliwości, jako instytucja szczególna, stanowiącą ograniczenie przewidzianej w art. 187 ust. 1

Konstytucji zasady podległości sędziów tylko Konstytucji i ustawom, wymaga ścisłej wykładni. Oznacza to, że zagadnienie prawne stanowiące przedmiot zapytania sądu odwoławczego może dotyczyć tylko takiego problemu, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy jest niezbędne do rozpoznania środka odwoławczego (zob. wyrok SN z dnia 26 lutego 1975 r., I PR 31/75, OSNCP 1975, nr 12, poz. 176 oraz postanowienia SN z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 64/08, Biul. SN 2008, nr 7, z dnia 25 czerwca 2008 r., III CZP 49/08, Biul. SN 2008, nr 6, z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 67/08, Biul. SN 2008, nr 8).

Wymagania tego nie spełnia problem sformułowany przez Sąd Okręgowy dotyczący wykładni art. 445 § 3 k.p.c. Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji jest bowiem związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa procesowego, ( zob. uchwała siedmiu sędziów SN - zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6 poz. 55), podczas gdy apelacja powódki, przy rozpoznawaniu której powstało przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne, nie zarzuca naruszenia tego przepisu.

Z tych przyczyn orzeczono jak w sentencji postanowienia.